

Gezien, gehoord, gelezen

Donald G. Godfrey and Frederic A. Leigh (editors)

Historical dictionary of American radio

Westport, Londen (Greenwood Press), 1998, 485 p., ISBN 0-313-29636-7

In 1939 en 1949 verschenen onder redactie van L. van Zuijlen twee edities van een radio-encyclopedie, bestemd voor luisteraars, die momenteel geliefd zijn bij specialisten en verzamelaars. Een rijkdom aan lemma's over de meest uiteenlopende onderwerpen maakt die zoekboeken tot handige naslagwerken voor de vroege radiogeschiedenis. Het is betreurenswaardig maar begrijpelijk dat dit werk nooit een vervolg heeft gekregen. Wat zou een hedendaagse radioluisteraar, voorzien van dikke omroepgidsen en kranten, nog in een radio-encyclopedie moeten opzoeken? Het historisch onderzoek heeft daarentegen veel baat bij gespecialiseerde woordenboeken en encyclopedieën. Ze verschaffen een eerste ingang tot gespecialiseerde kennis en verwijzen naar dieper gravende literatuur. Prachtig en handig dus, maar het probleem is dat er bijna niemand te vinden is die de vaak turf dikke boeken bij elkaar wil schrijven. Met het samenstellen van encyclopedieën is veel tijd en zweet te verliezen en weinig eer te behalen. Een ondankbare klus, voor de echte liefhebbers dus.

Het is daarom zeer te prijzen dat twee vooraanstaande onderzoekers van de Walter Cronkite School of Communication van Arizona State University de moeite hebben genomen een zoekboek te maken van de Amerikaanse radiogeschiedenis. De naam van hun school mag enig wantrouwen wekken (vergelijkbaar met het gevoel als in Nederland een Koos Posthuma School voor Journalistiek zou worden gevestigd), de inhoud geeft voor dat wantrouwen geen reden. Zoals vaak met encyclopedieën, blijf je bladeren en val je van het ene fraais in het andere moois. Stereofonie staat erin, maar ook Orson Welles, het dramatisch radioverslag van de Hindenburg-ramp,

de top-40 en Amerika's eerste radiostation KDKA. En in het lemma over *Rhythm and Blues* kunnen we zelfs het verschil lezen tussen 'doo-wop', 'ko-ko-boop', 'oo-bi-dee' en 'sh-boom'.

Aan de nogal magere inleiding (in twaalf pagina's vertellen ze de radiogeschiedenis van 1910 tot 1995) is te zien dat vernieuwende diepgang van de samenstellers zelf niet verwacht mag worden. Hun verdienste schuilt vooral in het bijeen krijgen van 108 auteurs die de honderden artikeltjes schreven. Voor het merendeel zijn die auteurs hier tamelijk onbekend (met uitzondering misschien van Eric Barnouw en Edward Bliss jr.), maar dat is logisch. Het Amerikaanse universitaire bedrijf is zo ingericht dat dergelijke kleine klussen aan de nog jonge en ambitieuze *assistant professors* toevallen. Zij zijn ook het meest actief op de internetlijsten waarmee Godfrey en Leigh hun werk bekendheid gaven. Erg is een nog jong en relatief onbekend auteursbestand overigens niet altijd, want bij deze groep zit vaak veel kwaliteit verborgen. Dat toont ook de *Historical dictionary*. De meeste ingangen zijn indrukwekkend door hun korte en heldere samenvatting van vaak complexe onderwerpen. Leg maar eens in een pagina uit wat in historisch perspectief *documentary programming*, *FM-radio* of *CBS-news* is. Of geef maar eens in kort bestek de meest saillante cijfers over *auto-radio*, *hispanic formats* en *indecentcy-regulation*. Niet gemakkelijk, maar de auteurs van deze lemma's komt de eer toe goed werk te hebben afgeleverd. Minder goed komt ook voor en de samenstellers hebben zelfs enkele ondermaatse artikelen toegelaten. Wat er bijvoorbeeld onder *transistor* staat is van een beschamende nietsheid. Ergens begin jaren vijftig verving de transistor de buis en ergens in de late jaren zestig

werd ze opgevolgd door de chip; dat niveau ongeveer.

Gelukkig is een dergelijke wanprestatie de uitzondering die de regel bevestigt. En daarmee beschikken we nu over een interessant en bruikbaar instrument voor onderzoeker en student. Vooral de literatuurverwijzingen zijn soms uitgebreid en genuanceerd. Bij talloze ar-

tikelen staan verwijzingen naar gespecialiseerde literatuur, die bij normaal bibliografisch onderzoek waarschijnlijk niet te vinden zou zijn. Het is te hopen dat we in Nederland eens de tijd en het geld zullen kunnen vinden om een dergelijke *goldmine* tot stand te brengen. Misschien dat samenwerking van film, televisie, pers en radio hier bij uitstek op zijn plaats is.

Huub Wijffes